

NIETS IS GELOGEN

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

SACHA BRONWASSER

NIETS IS GELOGEN

Ambo|Anthos
Amsterdam

Dit boek vindt zijn oorsprong in een gebeurtenis
uit 2013, maar is een werk van fictie.
De erin opgevoerde personen en locaties
bestaan niet als zodanig.

ISBN 978 90 263 4615 6

© 2019 Sacha Bronwasser

Omslagontwerp en beeldmontage Riesenkind

Omslagillustratie © urfin/Shutterstock (lepel),

Mushakesa/Shutterstock (ei)

Foto auteur © Claudette van de Rakt

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

DERKINDEREN

Het overlijdensbericht komt niet onverwacht. Het komt ook niet verwacht. Ik heb gewoon nooit meer stilgestaan bij de sterfelijkheid van Pé Derkinderen, gynaecoloog te Kortrijk. Hij bestond op één avond, in een stad, in een bepaald gezelschap, bij een gelegenheid die ik daarna in een laatje van het geheugen had gestopt.

Pé was de spil van een gebeurtenis die zonder ons, de andere aanwezigen, niet plaats had kunnen vinden. Oorzaak en gevolg vielen samen, duidelijker kan ik het niet zeggen.

Soms keek ik in dat laatje, schoof de spulletjes die daar lagen wat heen en weer of stopte er wat bij. Pé bleef in mijn gedachten even oud, als een vastgelopen filmbeeld. En zzzijt, dicht ging het laatje weer.

Natuurlijk ben ik weleens over hem begonnen tegen iemand, vaak laat op de avond, en die zei dan, mijn herhalingen zat: ‘Waarom zoek je hem niet eens op? Wil je zijn versie van het verhaal niet eens horen?’ Nooit deed ik het.

Maar nu is het maandag 17 juni en raap ik bij het naar buiten gaan een witte envelop met een dun zwart kader van de mat. Een overlijdensbericht. Mijn naam is niet op de envelop geschreven, maar staat op een uitgeprint etiket. De dingen die je meteen registreert – dit is voorbereid, ik stond blijkbaar in een bestand. Een Belgisch poststempel. Een warm dier rekt zich traag uit in mijn keel. Ik sluit de voordeur naar de heldere junidag en loop terug mijn gang in.

Als ik later die dag de naam invoer staat boven aan de lijst resultaten een rouwadvertentie.

‘Veel nieuwe levens maakte hij mogelijk’

Petrus Virgiel Derkinderen

‘Pé’

1954-2018

Een bijzonder specialist

Dankbare ouders en grootouders

Ik staar een tijdje naar de letters. De advertentie is vandaag verschenen in *De Standaard*. Pé overleed op 13 juni. Vijf jaar en negentien dagen heeft hij nog geleefd na de enige keer dat wij elkaar zagen; arbitraire cijfers. Niet één keer eerder, niet één dag eerder heb ik de aanvechting gehad hem op te zoeken. Nu is het te laat.

Wat deed ik op donderdag 13 juni? Ik scroll door mijn agenda: niets bijzonders. Op donderdag werk ik thuis. Het was waarschijnlijk mooi weer, misschien heb ik tussen de middag even een stukje gefietst. Er is me niets opgevallen. De

buurkatten slopen als vanouds om het huis. Er is geen roos uitgevallen, geen vlinder dood neergedwarreld als een verloren vloeitje, geen boot heeft zijn koers op zee verlegd terwijl ergens – in een ziekenhuis? thuis? aan de kant van de weg? – Pé Derkinderen ertussenuit kneep.

DEEL I: MIDDAG

EENHEID VAN PLAATS
EN TIJD

☆

Het is niet moeilijk thuis te zijn in een vreemde stad. Alles is nieuw en alles is goed. Lelijke straten in een nieuwe stad zijn niet zo lelijk, en mooie trouwens ook niet zo mooi. Niets wordt ontsierd of gekleurd door herinneringen. Je wilt koffie drinken en je gaat zomaar ergens binnen, de eerste tent aan de mond van het station. Er zijn geen aannames, geen mitsen en maren, je stoort je niet aan de mensen, want je herkent ze niet. De dingen doen zich voor zonder bagage.

Als ik voor werk op pad was in een stad die ik nooit eerder had bezocht, bedacht ik soms dat ik iets nodig had: kousen of handschoenen of een pincet. Dan schoof ik het doel van die dag een kwartier voor me uit en zocht naar een winkelstraat met een warenhuis. Daar ging ik dan naar binnen en ik kocht het artikel zonder me af te vragen of ik hier nu in de plaatselijke variant van de Zeeman of de Bijenkorf stond. Als je in een vreemde stad bent maakt dat niet uit.

Zo kwam ik eens aan in Hamburg en zag ik, op weg om

mijn koffer even af te geven, dat het online geboekte hotel aan de verkeerde kant van het station lag; maar de luxe van het niet meer hoeven kiezen was groter dan het onbehagen. De ingang van het hotel lag ingeklemd tussen een failliete seksshop en een videotheek met verbleekte Indiase affiches op de ruit; de Turkse eigenaar was zachtaardig, de kamer gigantisch, de deur kon op slot, er hing een brandblusser naast het bed en die nacht sliep ik als een steen diep in een rivier.

Het aankomen in een nieuwe plaats is een instantmeditatie die maar heel kort duurt, totdat je de straten en de patronen en de geuren en misschien zelfs wel de gezichten begint te herkennen. Als je aankomt ben je er nu en hier en nergens anders. Je loopt het warenhuis uit met je gekochte pincet en je weet dat het veranderd is. Dat er een begin gemaakt is met iets wat lijkt op een inwoner. Het moment daarvoor zo lang mogelijk oprekken, dat zocht ik.

☆

Zo kwamen wij aan in Kortrijk. Pé niet, die was er al. Pé kenden we nog niet, dat ging nog even duren. Lisa en Maxim en Paul waren er trouwens ook al en zij kenden deze plaats van eerdere bezoeken. Maar Fatima en ik, wij reden voor het eerst deze Vlaamse stad binnen in het namiddaglicht dat kille schaduwen trok rond de Onze-Lieve-Vrouwekerk. De kasseien klonken door via de open achterbak van de stationwagen. Flesjes en een thermoskan en klokhuizen in een zakje op de achterbank. Zo reisden wij, elkaar soms vergezellend op een klus van de een of de ander, een verre echo van onze studententijd. Pratend en etend en muziek draaiend, de illusie van een grotere reis voor ogen, tot we – en altijd leek dat heel plotseling – door de plaats van bestemming reden. O ja, we zijn er al.

Fatima zette de auto tegen de stoep, draaide de sleutel om en deed de deur open. Het luchtblok dat in de loop van de uren ontstaan was, in de vorm van de binnenkant van de auto en met zijn eigen geur en kleur, vloeide de straat op. Wij

met onze verhitte autohoofden, wij roken de nieuwe stad. Wij stapten uit en schudden het klimaat uit onze kleren. Kortrijk.

Ik was er nooit eerder geweest. Meestal stuurde het culturele weekblad waar ik als kunstcriticus voor werkte me naar grotere steden. Steden met genoeg cashflow voor een stedelijk museum, een *contemporary art centre*, een kunstbiënnale of een naar een modekoning vernoemde, ruimteschipvormige architectuurfantasie. Londen, Venetië, Parijs. Steden waar cruiseschepen aanlegden en nieuwe metrolijnen en vlekkeloze leenfietsystemen als uit het niets verschenen waren de afgelopen jaren. Waar kunstbeleving en stadsmarketing elkaar steeds vaster omklemden en ik vaak niet wist of het nu de persvoorlichter van het museum of de communicatiemanager van het citybrandingbureau was die me de uitnodiging stuurde, of het algoritme van de afdeling cultuurzaken. Hun taalgebruik was in elk geval hetzelfde. Ze spraken me altijd aan met mijn voornaam.

Ook ging ik weleens naar het andere eind van het spectrum: verlaten havengebieden, een boerendorp met een poëzie-annex-kunstgebeuren, een creatieve 'hub' in een oude melkfabriek of een krakersbolwerk in een verlaten waterliniefort. Als stukjesschrijver was ik hoe dan ook misplaatst. In de ene omgeving de onderbetaalde krabbelaar met het notitieblok die uit opportunisme toegelaten werd op in prosecco gedrenkte openingen. In de andere omgeving die keurige mevrouw van dat tijdschrift die het nog geen twee dagen zou uithouden in deze negorij als het niet haar inkomstenbron was. Goddank hoefde ik niet te vloggen.

Een chronisch ongemakkelijk gevoel was het gevolg in de eerste jaren, dat uitgroeide tot een aangename sensatie nergens bij te horen.

Het blad waar ik voor werkte heette *De Blauwe Rus*. Ik kwam de redactie van *De Blauwe Rus* voor het eerst binnenlopen op een vrijdag. Dat weet ik zeker omdat de redactievloer uitgestorven was. Na het verschijnen van het blad op donderdagmiddag en de aansluitende borrel in 't Schalkje op de hoek van de straat, was de redactie op vrijdagochtend een plas stilstaand water. Alleen redactieassistent Krelis de Jongh, een vijftiger, zat als vastgeschroefd scheepsmeubilair op zijn plaats.

Ik heb hem nooit ergens anders gezien. Niets ter wereld kon hem verplaatsen, kon hem gevoelige informatie of een emotie ontlokken. Hoofdredacteurs kwamen en gingen; het blad raakte in opspraak en rehabiliteerde; oplages kelderden en krabbelden weer op; een internetredactie werd opgetuigd en weer uitgedund tot één 'socialmediastrateegist'; en Krelis bemande zijn bureau met de vanzelfsprekendheid van de opgaande zon. Je vroeg je af waar ze hem gevonden hadden, alleen werkte niemand lang genoeg bij *De Blauwe Rus* om daar antwoord op te kunnen geven.

'Ik ben de nieuwe redacteur cultuur,' zei ik en ik gaf Krelis een hand over zijn paperassen. 'De Jongh,' zei Krelis en hij kneep mijn hand tot een bundel mikadostokjes. 'Jouw plaats is rechts achterin bij het raam.'

Mijn bureau. Ondanks het ontbreken van een contract en de beroerde woordprijs had dat gegeven me aangetrokken.

Als freelancer leek me dat al best wat, een eigen plaats op een verdieping in de stad. Destijds was ik bijna dertig, een zzp'er met een eigen bedrijf; vooralsnog zag dat er veelbelovend uit. Ik ging aan het bureau zitten en wreef met mijn handen over het blad.

Voor drie dagen per week leek het nu of ik een baan had, zo kun je 't ook zien, en de rest van de tijd vulde ik met kruimelwerk dat ook nog wat opleverde en dat de fiscus tevreden hield. Maar voor de buitenwereld was ik nu kunstredacteur van *De Blauwe Rus*, een blad met een zekere reputatie en een verleden in de jaren zeventig, zoals de naam zich wel liet aanzien. Het veertigjarig jubileum was net gepasseerd. Ik kreeg een perskaart.

De vraag die mij een maand voordat wij naar Kortrijk afreisden gesteld werd, kwam via het redactieadres binnen en was eenvoudig: of ik een openingstoespraak bij een solotentoonstelling wilde houden.

Doorgaans zei ik nee op dat soort vragen, het leek me beter een beetje afstand te houden tot mijn onderwerpen. Niet omdat dat ethischer zou zijn – morele bezwaren zijn zelden meer dan een eufemisme voor 'geen zin' – maar omdat ik dat gemakkelijker vond. De posities zijn duidelijk: jij maakt iets, ik schrijf erover, laten we niet bij elkaar in het krijt staan.

En verlegenheid was meestal ook de reden om een excuus te verzinnen. Maar ik bijt nog liever mijn tong af dan dat te zeggen. Verlegen zijn en toch steeds je naam ergens onder te willen zetten – klinkt raar, maar het is een wijdverbreid verschijnsel. *'T is pleasant, sure, to see one's name in print,'* zei

Lord Byron. Vervang dat ‘pleasant’ maar door ‘verslavend’. De eerste keer dat een artikel van mijn hand verscheen in *De Blauwe Rus* en ik in een stationsboekhandel een exemplaar kocht om het nog in de winkel uit zijn plastic hoesje te scheuren, voelde ik een prikkeling in mijn hoofdhuid die alleen met postcoïtale ontspanning te vergelijken is. Tegelijk schaamde ik me diep. Daar stond het, in die prachtige, beetje gedateerde vormgeving van dit blad, nu mijn blad, onder aan de introductie met een dikke zwarte streep eronder: *door Gala Versluis*.

Ik las mijn naam, las hem nog eens, het werd een nieuw woord. DoorGalaVersluisdoorGalaVersluisdoorGalaVersluis. Na mijn studie had ik jaren verklungeld met baantjes in de garderobes van musea, aan de telefoon in diverse galeries, op persafdelingen, in een archief, als onzichtbare kantoorvulling bij een cultuurfonds: hooguit onthielden mensen daar mijn voornaam omdat de excentrieke vrouw van Salvador Dalí ook zo heette. Nu was ik een mens geworden met een naam onder een artikel, in een blad dat goed gelezen werd.

Waarom ik inging op de uitnodiging van Lisa van Staal weet ik niet meer. Ja, haar werk had me altijd aangestaan: brutale, niet-modieuze foto’s en films. Kortrijk lag niet in het Nederlandse wereldje. Ik was er nog nooit geweest, dat laatste gaf waarschijnlijk de doorslag. Ik zei ja.

De aanloop naar dit moment is opgelost, gorgelend weggelopen in de trechter van het geheugen. Blijkbaar had ik besloten dat ik niet alleen zou gaan en had ik Fatima gebeld. Ik moet

naar het zuiden gereden zijn, ik moet haar opgehaald hebben. We hebben getwijfeld tussen de auto's, gekozen voor de hare, de mijne in de schuur achter haar huis gestald. We hebben zelfs eerst bij haar onze feestelijke kleding al aangetrokken, want het zou krap worden om de opening te halen – wij gingen anders niet zomaar in gele zijde en wit satijn op pad. Die kleren hadden we uitgezocht, daarna hadden we ons zij aan zij opgemaakt voor de spiegel in haar flessengroen betegelde badkamer, de foundation aangebracht, de lippen niet gestift want er zou nog gegeten en gedronken worden onderweg – appels, de ergste aanslag op een geverfde mond. De hooggehakte schoenen klaargelegd in de auto, voor het grijpen als we zouden aankomen. Vrouwen die zeker zijn van hun zaak, die ook weten dat enige planning en onderhoud daarbij komen kijken.

Maar deze herinnering is niet zuiver, het is meer een vage kopie van eerdere reizen, meer routine dan een echte gebeurtenis. Zonder routine zouden de dagen een doodvermoeiende flipperkast van kansen en beslissingen zijn. Zo moet het gegaan zijn omdat het altijd ongeveer zo gaat.

De lange weg door België, de haperende navigatie, de harde muziek – weg. Het oefenen van de toespraak, ongetwijfeld – verdwenen. Alles begint bij het binnenrijden van Kortrijk en het zien van de Leie, die zich door de stad snijdt als een mes door een plak paté. Meer een kanaal dan een rivier.

Het is voorjaar, maart misschien, maar heel precies weet ik dat niet meer. Zou dat verschil maken? Dat zoek ik later op. Het punt is dat wij nog niet lang geleden zijn aangeko-

men in een voor ons nieuwe stad en dat alles kan gebeuren
deze avond.

FATIMA

Eén ding nog, eerst. Eén ding weet ik zeker: dat we elkaar onderweg een verhaal verteld hebben uit de kaartenbak van onze jeugd.

Van Fatima moet je het volgende weten.

Toen zij werd geboren voltrok zich een wonder. Haar moeder, de veertig al aan het naderen, wist zeker dat zij net een zoon had gebaar. Ze had er al vier, dit was de vijfde en de naam was al gekozen. Omdat de familie – meer uit gemak dan uit overtuiging – de oecumenische gedachte aanhing, sprokkelde ze hun namen uit de christelijke wereldliteratuur bijeen. Deze vier waren er al: de twaalfjarige Gordianus (de vader van paus Gregorius), de twee jaar jongere Jodocus (van Lodenstein, een protestantse predikant-dichter uit de zeventiende eeuw) en de zevenjarige tweeling Franciscus (van Assisi, de bekendste van het stel, die met de dieren praatte) en Laurentius (van Rome, uit de derde eeuw, patroon van de bibliothecarissen).